

УДК 340.12

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОСТІ, ЇХ ЗМІСТОВНА КОРЕЛЯЦІЯ У СПІВВІДНОШЕННІ МІЖНАРОДНЕ – НАЦІОНАЛЬНЕ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ СКЛАДНОЩІ АНАЛІЗУ ПРАВОВИХ СИСТЕМ

Барабаш О.В., к. ф. н.,
доцент кафедри логіки
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена окресленню проблематики новітніх факторів у загальних глобальних процесах сучасності, виявленню й аналізу активних елементів трансформацій і змін, їх взаємодії, поширенню й особливостям представленості в сучасному світі, взаємозв'язку з розвитком права та виявленням актуальних аспектів методологічного характеру щодо виділення сутнісно-значущих та дієвих складових національного права у контексті сполучення його з міжнародним правом.

Ключові слова: «територія права», фактори розвитку, глобалізація, міжнародне право, національне право, маргінальні групи, методологія права, транс-гуманітарний підхід.

Стаття посвячена очерчиванию проблематики новейших факторов во всеобщих глобальных процессах современности, выявлению и анализу активных элементов трансформаций и изменений, их взаимодействию, распространению и особенностям представленности в современном мире, взаимосвязи с развитием права и выявлением актуальных аспектов методологического характера относительно выделения сущностно-значимых и действенных составляющих национального права в контексте заданий согласования его с международным правом.

Ключевые слова: «территория права», факторы развития, глобализация, международное право, национальное право, маргинальные группы, методология права, транс-гуманитарный подход.

Barabash O.V. PRESSURE ON CONTEMPORARY GLOBAL PROCESSES, THEIR CONTENT CORRELATION IN RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL – NATIONAL METHODOLOGICAL DIFFICULTIES AND ANALYSIS OF LEGAL SYSTEMS

The article is devoted to outlining latest issues of common global factors in process of modernity detection and analysis of active elements transformation and changes their interaction, distribution and representation of features in today's world, interrelation with development law and identification of important aspects of methodological merits, on allocation of significant and effective component of national law in context of its connections with international law.

Key words: «territory of law», factors of development, globalization, international law, national law, marginal groups, methodology law, trans humanitarian approach.

Постановка проблеми. Інституціональна, економічна і, зрештою, на наш, погляд, ціннісно-орієнтаційна щодо своїх базових витоків та підвалин криза сучасності, що у тій або іншій формі проявляється конкретикою гостроти на різних рівнях і складових національного і міждержавного характеру, проблематизувала реальність та перспективи майбутності у якісно новий спосіб, відкривши, відповідно, нові предметні науково-дослідницькі контури, ракурси особливої уваги.

Процес глобалізації від самого початку мав актуалізувати різні складові пошуку світоглядних та інституціональних знаменників взаємодії, міжнаціональних засад економічного, культурного, технологічного та іншого співробітництва. В подібному баченні майбутнього щодо векторності загальної історії людства в новій, вже світовій системі координат найбільш перспективно щодо його затребуваності виглядала подальша доля проекту міжнародного права, який стверджувався через важкий досвід двох світових війн із намірами відстояти мирне майбутнє, позитивні здобутки лібералізму.

Саме він, поширюючи ідею верховенства права, уявлявся безальтернативним механізмом, здатним представити права людини, її гідність, поширити демократичні механізми їх

захисту й застерегти від посягання на них як на національному, так і міжнародному рівнях. Кризові події останніх років, які, мабуть, мають всесвітній масштаб, і в яких ставляться під загрозу уся система глобальної безпеки і напрацювання правового характеру, проявилися у різних соціальних вимірах і гостро актуалізувалися, в тому числі в Україні. Порушення норм національного, міжнародного права, начебто ставлять під сумнів результати сумісних світових зусиль, перш за все, стосовно мирної майбутності під захистом права, як універсального і єдино можливого у своїй визначальній остаточності інституціонального механізму.

Але, на наш погляд, вони, зрештою, саме у кризовій фазі лише більш гостро проявляють вузлові центри суперечності сьогодення, проявляють нові аспекти проблематизації реальності і, відповідно, лінії зосередження дослідницької уваги щодо подальшого розвитку права в усій його національно-міжнародній контекстуальності.

Ступінь розробленості проблеми. Не намагаючись претендувати на повноту аналізу, ми зважаємо за доцільне звернути увагу на такі актуальні зони вказаної проблематики, які пов'язані зі своїми чинниками впливу на сукупність процесів сучасності. У юридичній

науковій літературі, що є, перш за все, зосередженням нашого інтересу, в аналізі сполучення міжнародного та національного права сукупність проблем розглядалась, як правило, у взаємозв'язку з питаннями типологізації правових систем, знаходження критеріїв і виділення типів, як найбільш узагальненої ланки щодо класифікації, окреслення відповідних моделей і з'ясування суми тих чинників, що формують їх та роблять функціонально спрможними на різних рівнях.

Всебічним дослідженням цієї площини присвячені роботи Н.М. Оніщенко, П.М. Рабіновича, М.І. Мірошніченко, О.В. Петришина, В.О. Котюка, О.Ф. Скакун, Д. Кларка, П. Круза, Х. Кьотца, Г. Лібесни, Дж. Меррімена, М.М. Марченко, Ю.М. Оборотова, А.Х. Саїдова, Є.О. Харитонова та ін.

Аналізуючи перелік найбільш вагомих наукових позицій, М.І. Мірошніченко відзначає їх загальну суттєву спрямованість: «У юридичній літературі в основному склалася формаційний і цивілізаційний підходи до визначення оптимальних критеріїв типології правових систем. Існуючі концепти типології побудовані на доктринах, які на перше місце ставлять юридично-технічні та ідеологічні критерії, і є актуальними для державоцентристської парадигми розвитку юридичної науки.

Водночас висловлюються думки про доцільність творчої взаємодоповнюваності соціально-економічних (характерних для формаційного підходу) і культурно-духовних (характерних для цивілізаційного підходу) факторів» [1, с. 61–62]. Вищевказана тенденція відзначається у навчальному посібнику «Правові системи сучасності» під редакцією Ю.С. Шемшученка, у якому автор 1-го розділу Н.М. Оніщенко також виділяє змішаний підхід, але і застерігає від спроб механічного поєднання цивілізаційного підходу з формаційним [2, с. 43]. Творчій дослідницькій спрямованості у цих питаннях приділяє увагу і О.В. Петришин [3].

У підсумку, саме на підґрунті творчої взаємодоповнюваності соціально-економічних і духовних факторів, із урахуванням згаданих методологічних небезпек механіцизму розробляються нові концепції типологізації, серед яких і авторська концепція М.І. Мірошніченко, що ускладнює розуміння критерію на національно-державному підґрунті, але, водночас, вводить у широкі контексти, що формують відтінки універсалізму.

На цій теоретичній основі стають можливими подальші розробки концептів правового стилю, правової традиції, спільності історичного походження та інші. Їх дослідницька спрямованість пов'язана з пошуком статичних та динамічних елементів розвитку права, алгоритму їх сполучення, дієвості системи й її окремих складових, виділення базових підвалів, здатності власного розвитку й розвитку у взаємодії тощо.

Зрештою, як сума власне теоретичних питань, так й спектр їх проекцій у площину практичного характеру пов'язані зі своїм визначенням щодо проекту міжнародного права, загальними ракурсами його взаємодії з правом національно-державного рівня, ме-

ханізмами імплементації, розумінням суми духовних, соціальних, інституціональних ідентичностей та можливостей їх соціально-ефективного представлення, коректного сполучення і відстоювання.

Якщо прийняти змішаний підхід щодо типологізації правових систем, з виходом на коло вищезгаданих питань, то, на наш погляд, в аналізі чинників та факторів утворення типів і їх подальшого розвитку слід враховувати такі проблемні аспекти, які вкладаються у загальну стратегію розвитку юридичної науки, але залишаються відкритими для подальших досліджень у зв'язку з їх історичною новизною.

Мета. Виявлення активних і новітніх факторів впливу на змістовність процесів розвитку на локально-регіональному та міжнародному рівні, акцентуація уваги на їх функціональну представленість у сукупності культурно-духовних та інституціоналізуючи-соціальних процесів і звернення до методологічних аспектів аналізу перспектив права у зв'язку з підходами щодо світової універсалізації права і, водночас, пошуків варіативності його дієвості у національному законодавстві.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ є надто динамічним у багатьох показниках. Регіональні та локальні ідентичності вже не всюди характеризуються статичними й усталеними показниками духовно-культурного або інституціонального характеру, не виходять із параметрів стійкої соціальної стратегії, не відзначаються однозначністю національно-географічної прив'язаності.

Фундаментальні світоглядні позиції, що тривалий час формували середовище безальтернативності лібералізму з відповідною традицією ставлення до свободи, проникненням його цінностями та готовністю репродукувати лише на цьому підґрунті ідеї та відповідні інституції, поширюються у зв'язку з парадоксальною готовністю до прийняття обмежень свободи в способі життя. У такий спосіб відбиваються зміни, що викликають загрозами сучасного світу (тероризм, екологічні проблеми, економічна криза тощо). Яскравий приклад – трансформації суспільної думки щодо можливостей обмеження прав і свобод і відтворення цієї позиції в національному законодавстві Канади).

Втім і самі ідентичності локального, національно-державного масштабу вже не можуть виступати предметом аналізу, взяті лише як незмінна одиниця, виявлена національно-культурним ретроспективізмом. На сьогодні вони також є результатом впливу багатьох факторів, визначення яких у сучасному світі – окрема проблема (теорія хаосу пропонує відомий приклад про рух крильця метелика в одній частині світу, що здатен спричинити колосальні зміни в іншій (торнадо)). Також вочевидь, навіть у межах розуміння того, що маркується як культурний релятивізм, все одно маємо брати до уваги динамізм розвитку локальних, регіональних, національних тощо ідентичностей у ракурсах глобальної універсалізації з особливими темпоритами змістовного впливу місцевого характеру. В його оформленні і смислового розвитку значну роль відіграють сучасні маргіналиї, що

часто є значно активнішими суб'єктів, що виступали у якості більшості і водночас сприймалися носіями й зосередженням традиції.

Окрема проблемна площина, яка, на наш погляд, буде проявляти змістовно впливові риси – міграційні потоки і, відповідно, масове переміщення, а слідом і змішання різнорідних явищ, що традиційно виділялися у якості характерних, а, можливо, системних елементів у типологічному й класифікаційному аналізі. Масові міграції, як швидкі переміщення великих груп людей, розпорошення представників різних світоглядних та інституціональних традицій у чужорідне середовище без знання місцевих світоглядних координат, норм співіснування і з чітко вираженим намаганням зберегти і відстояти ідентичність зовсім іншого характеру – цей фактор буде у тій або іншій мірі впливати на моделювання майбутнього.

Проблема масової міграції вже на сьогодні досягла такої соціальної й правової гостроти, що Федеріка Могеріні, верховний представник Європейського Союзу із питань закордонних справ, була змушена в одному зі своїх інтерв'ю констатувати навіть реальність загрози розпаду ЄС.

Ще одна суттєва, на наш погляд, проблемна площина, що розкривається новими гранями – самі ракурси постанови питання щодо взаємозв'язку економічних інтересів, як одного з вирішальних факторів розвитку сучасності, а в окремих авторів – і загального значення і універсального мірила з культурно-духовними елементами, традиціями інституціоналізму, розвитком права.

Відомий теоретик права, економіст і суддя Апеляційного суду Сполучених Штатів сьомого округу Чикаго Ричард А. Познер ще у своєму дискусійному дослідженні «Економічний аналіз права» звертається до концепції економічної теорії права і намагається через застосування економіки пояснити якомога більше правових явищ. У його роботах послідовно простежується наступна позиція: «...чимало галузей права, особливо (але не виключно) великі правові ділянки – власність, делікти, злочинність, контракти тощо – несуть на собі суттєвий відбиток економічних умовиводів» [4, с. 57].

Загалом відстоювання економічного інтересу суб'єктів суспільства пов'язується з тією фундаментальною цінністю консервативного ґатунку, що позначається як «ефективність», має чіткі економічні параметри й узгоджується з концептуальними засадами англо-американського способу життя, від розробок Адама Сміта – «Те, що Адам Сміт розумів під поняттям «багатство націй» у цій книзі зветься ефективністю» [4, с. 341], до намагання простежити розвиток загального права, яке «...якнайкраще (хоч і не ідеально) можна пояснити як систему, спрямовану на максималізацію суспільного багатства» [4, с. 57].

Баланс взаємодії економіки та права, за Ричардом А. Познером, має спиратися на позицію, що «в підґрунті юридичної логіки лежать економічні принципи» [4, с. 59], а явна або «неявна економічна логіка» [4, с. 337] є в основі системи загального права. Централь-

не поняття «ефективності» в більшій мірі відповідає змісту всієї концепції, ніж поняття, що пов'язані з базовими цінностями й дискурсом ліберального характеру, а справедливість і чесність загалом відзначаються, як «поняття, що не мають стосунку до економіки й економістів» [4, с. 58] і, відповідно, «на жаль, запропонована Роулзом теорія дистрибутивної справедливості залишається лише теорією, яку важко застосувати на практиці» [4, с. 593].

Завершуючи звернення до концепції Ричарда А. Познера, згадаємо, що думки й ідеї в ній являють собою звичайний товар, що його у величезній кількості виробляє конкурентний ринок, а «ринок ідей, про який писав ще Голмс, є фактом, а не лише риторичною фігурою» [4, с. 838]. Втручання держави в роботу ринку ідей може створити лише небезпеку руйнації демократичного процесу, а якщо розглядати право в контексті справи розподілу ресурсів, то правова система визнається методом розподілу ресурсів, який постується ринку, що «краще оцінює альтернативні використання» [4, с. 661].

Підсумуємо, що наведені положення представляють суперечливу та дискусійну, але авторитетну думку щодо перспектив розвитку права і також репрезентують впливовий англо-американський світ. Наскільки подібне методологічне спрямування є таким, що відображає актуалізацію економічного інтересу в сучасному світі і, можливо, його новітнє за якістю інституційне представлення, і як воно може відбитися на питаннях типологізації, виділенні національного і співп'яжіння його з міжнародним правом у прагматичних вимірах імплементації тощо – на нашу думку, це окремі змістовний блок вартий додаткової наукової уваги.

Хоча Ричард А. Познер й відзначається в американських засобах масової інформації як теоретик права сучасності, якого чи не найбільше цитують, що належить і до світу практикуючих правників, а його підхід сповнений відтінків традиційного утилітаризму, тим не менш, економічна значущість як оцінний критерій й англо-американського права, й права міжнародного все ж залишається серед юристів таким, що підпорядковується баченню можливості представлення й поширення базових цінностей ліберального характеру – свободи (що розуміється не тільки через можливості економічного характеру), гідності, поваги до людини тощо.

Саме тому намагання зафіксувати у Бангкокській декларації економічне підґрунтя як обов'язковий культурно-регіональний чинник розвитку було сприйняте переважною більшістю країн сучасності, як периферійний напрямок розвитку, що не має суперечити ліберальній за змістом магістральній спрямованості. В середовищі «чистих» економістів така точка зору, вочевидь, не виглядає настільки однозначною. Так, Джозеф Стігліц, один із провідних учених-економістів сучасності, досконалий знавець процесів глобалізації економічного характеру (один із лауреатів Нобелівської премії 2009 р.), ще у роботі 2003 року резюмує: «Глобалізація означає, що зросло усвідомлення сфер, у яких вплив

є глобальним. Саме в цих сферах потрібні глобальні колективні дії, а також життєво необхідною є система глобального управління» [5, с. 212].

На фоні матеріалу про розбудову й особливості функціонування міжнародних фінансових інституцій, Д. Стігліц говорить про стратегії дій щодо реалізації сукупності економічних інтересів, моделі впровадження реформ економічного характеру, що мають враховувати багатогранну специфіку регіонального характеру, як фактор ефективності поширення економічної універсальності. В його побудові відчувається загальна ліберальна спрямованість, вихованість ліберального ґатунку, коли він говорить: «Завдання міжнародних економічних установ має полягати ... в тому, щоб забезпечувати країни коштами для здійснення поінформованого власного вибору, з розумінням наслідків і ризиків, притаманних кожному варіанту».

Сутність свободи полягає у праві робити вибір – і нести за нього відповідальність» [5, с. 96]. Водночас підкреслюється важливість, «що може мати місце позитивне державне втручання» [5, с. 84]. У подальших поясненнях сфер і характеру державного втручання, звертаючись до досвіду успішних й економічно розвинених країн, Д. Стігліц демонструє своє розуміння співвідношення економіки й права на національному й міжнародному рівнях: «Уряди забезпечують усім високоякісну освіту і підтримують більшу частину інфраструктури – включно з інституційною інфраструктурою, до складу якої входять, зокрема, правова система, котра необхідна для ефективної роботи ринків» [5, с. 208].

Висновки. Зрештою можна підсумувати, що показовим виглядає сприйняття права в усіх його вимірах в якості інструментарію представленості того економічного інтересу, який у Д. Стігліца можна розуміти у його високому призначенні щодо реалізації ліберальних цінностей, конкретиці розуміння яких, як ми бачили, він залишає певний регіональний простір, але виходить із їх фундаментальної значущості. Максимальне наближення тривалий час до центрів прийняття рішень дозволяє Д. Стігліцу зробити й висновки, що на наш погляд, проявляють і підкреслюють слабкості процесу глобалізації саме в практичній площині, загрози, які прогнозувалися від самого початку, які мало знівелювати міжнародне право і які все більше проявляються кризовими проривами у сучасності: 1) «...невдачі глобалізації походять від того, що в інституціях, які визначають правила гри гору взяли комерційні та фінансові інтереси і погляди» [5, с. 214]; 2) у Світовому банку та інших міжнародних фінансових установах «... рішення часто приймаються, виходячи з ідеології й політики» [5, с. 16].

Зрештою перед нами знову постає питання, що в умовах розуміння далекоглядної перспективи вичерпуваності ресурсів набуває все більшої гостроти – як загалом економічний інтерес формує поточність міжнародних та локальних подій, і в якій мірі він знаходиться у відповідності з міжнародним правом, які механізми здатні застерігати про-

яви протизаконної комерціалізації на різних рівнях. Мабуть, предметом окремої уваги має стати сучасна політика, що сповнена відродженими ідеями минулого (протистояння цивілізаційного характеру, посягання на території, незалежно від їх правового статусу й державної приналежності, геополітичні стратегії під проводом ідей месіанізму, міжрелігійна боротьба тощо). Успішні маніпуляції масовою свідомістю і, як наслідок, символізація способу життя, його емоціоналізація та деструктивізм змушують звернутися й до кола питань, пов'язаних із сучасною де-раціоналізацією. Навіть «раціональність», що визнається однією з фундаментальних рис сучасної людини Європи (у широких проекціях в тому числі), окрім свободи «... інші найбільш згадані цінності – це розмаїття та раціональність Європи» [6, с. 21] і далі – «сучасний європейський культурний світ пов'язаний зі специфічним процесом раціоналізації, результатом якого є теоретичний і практичний раціоналізм панування над світом» [6, с. 23], виглядає щонайменше такою, що зазнає трансформацій.

Європейська раціональність вихована завдяки багатьом цивілізаційним напластуванням, серед яких – холодна аналітичність стоїцизму, прорахована креативність іудаїзму, теоретична глибина й прагматизм німецького світосприйняття, практичний утилітаризм англійців й традиція протестантського розуміння свободи, як стану вільного від жаху, тиску погроз, негативної емоційності, етики, що базується на «раціоналізації повсякдення» [7, с. 148].

Парадоксально, але, на наш погляд, сучасність стає такою, що в ній знову певною мірою можна простежити процеси «втечі від свободи», намагання відмовитися від вільного способу життя, пов'язаного з екзистенційним напруженням й відповідальністю вибору в обмін на мінімум економічної забезпеченості. Раціональність і природні емоції, за Е. Фроммом, у такому випадку замінюються сурогатними і штучно створеними емоційними прив'язаностями невротичного характеру, де «...мазохістська залежність однієї людини від іншої часто маскується у свідомості як «любов», а психологічний садо-мазохізм стає основою розбудови суми соціальних зв'язків [8, с. 72]. У цьому контексті, можливо, поновленої наукової уваги потребують і розробки Г. Маркузе щодо специфіки соціального буття того, що він позначав терміном «однови-мірна людина» [9, с. 365].

У підсумку тенденції трансформації індивідуальної та суспільної свідомості, готовність приймати їх або протистояти їм як підвалинночужинним, можливо, також є суттєвою часткою у визначенні майбутнього на різних рівнях. На наш погляд, задля аналізу багатьох процесів виявлення й сполучання, або розведення через загрози конфліктності функціонально значущих елементів процесів розвитку з урахуванням кореляції міжнародне – національне, найбільш продуктивним може бути міждисциплінарний, або сформулюємо це так – транс-гуманітарний аналітичний підхід.

Багатовимірність сучасних взаємовпливів у їх визначальній домінантності чи усталеній

периферійності, амплітудність різних факторів та алгоритми їх взаємодії – цей комплекс питань, на наш погляд, буде відігравати все більш складну роль щодо виділення й аналізу правових систем сучасності, а у ситуації кризи проекту міжнародного права й їх взаємодії на міжнародному рівні. Але, зрештою, ми маємо виходити з розуміння такого пошуку, оскільки альтернативою «території права», цивілізаційному простору, що у давньогрецькому розумінні може бути позначеним терміном ойкумена, може бути тільки територія сили, війни, беззаконня тощо. Усього того, що знову може відкинути людство у часи катастрофізму, хаосу, руїн і трагізму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мірошніченко М.І. До проблеми критеріїв типології правових систем у сучасних умовах правових трансформацій / М.І. Мірошніченко // EUROPEAN POLITICAL AND LAW DISCOURSE. – 2014. Volume 1 Issue 6. – С. 59–68.

2. Правові системи сучасності: Навчальний посібник для магістрів права / Відп. ред. Ю.С. Шемшученко. – К.: Вид-во <Юридична думка>, 2012. – 492 с.

3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. – Харків: Право, 2011. – 584 с.

4. Познер Р.А. Економічний аналіз права / Р.А. Познер; пер. з англ. С.В. Савченко. – Київ.: Наукове видавництво <Акта>, 2003. – 862 с.

5. Стігліц Д. Глобалізація та її тягар / Д. Стігліц; пер. з англ. А.Ю. Іщенко. – Київ.: Вид. дім <КМ Академія>, 2003. – 252 с.

6. Культурні цінності Європи / За ред. Ганса Йоаса і Клауса Вігандта; пер. з нім. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. – 552 с.

7. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / М. Вебер – Київ: Основи, 1994. – 261 с.

8. Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм; пер. Г.Ф. Швейника. – Москва: Аст, 2011. – 288 с.

9. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек. Исследование идеологии развитого индустриального общества / Г. Маркузе; пер. с англ., послесл., примеч. А.А. Юдина. – Москва: ООО «Изд-во АСТ». 2002. – 526 [2] с.

УДК 340.12

МЕХАНІЗМ ПІЗНАННЯ ПРАВА В ЮРИДИЧНІЙ РЕАЛЬНОСТІ (ФІЛОСОФСЬКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ)

Бернюков А.М., к. ю. н.,

доцент, завідувач кафедри правознавства
Хмельницький інститут соціальних технологій

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Стаття присвячена філософсько-теоретичному дослідженню загальних умов процесу правопізнання, здійснюваного людиною в середовищі юридичної реальності.

Ключові слова: право, пізнання права, філософія права, юридична гносеологія.

Статья посвящена философско-теоретическому исследованию общих условий процесса правопознания, осуществляемого человеком в среде юридической реальности.

Ключевые слова: право, познание права, философия права, юридическая гносеология.

Bernyukov A.M. THE MECHANISM OF KNOWLEDGE OF LAW IN LEGAL REALITY (PHILOSOPHICAL AND THEORETICAL ANALYSIS)

Article is devoted philosophical theoretically to research of general conditions of process of knowledge of law which is carried out by person in environment of legal reality.

Key words: law, knowledge of law, legal philosophy, legal gnoseology.

Постановка проблеми. Як усім відомо, без своєї інтерпретації жодна норма не може бути зреалізована. Саме людина суб'єктивно визначає її зміст (один із сингулярно можливих), який і приводиться ним у дію. Однак часто ця діяльність призводить до визначення не того змісту, що «насправді» мав на увазі автор тексту. При цьому, як справедливо наголошує А. Бакаєва, «інтерпретація (тлумачення) правового документа – це знаходження того сенсу, який його автори ... мали на увазі» [1, с. 8]. Між тим, на відміну від законів, людина не створює право. Однак, при цьому, останнє – і не самообман, навіювання чи ілюзія, але це, в своїй ідентичності, вираження вищого блага світу. Суб'єкт же – це лише частинка буття, тому він повинен слідувати його приписам і діяти тільки за даними пра-

вилами. І тут наша мета в тому, що слід зробити право із «речі-в-собі» в «предмет-для-нас». Тому ціль людини – знайти та відкрити суть *jus naturale*, назавжди розпечатавши її для себе. Попри це, навіть з'ясування даного питання на науково-теоретичному рівні становить велику проблему для юриспруденції.

Ступінь розробленості проблеми. Ведучи ж далі мову про останні дослідження та публікації, в яких започатковано розв'язання означеної нами проблеми і на які ми спираємось у нашій роботі, то тут можна відмітити, зокрема, наступних авторів: А. Аверін, Ю. Андрущакевич, А. Бакаєва, В. Булгаков, Н. Вопленко, Д. Гаврилов тощо. Разом із тим, жодним чином не применшуючи внесок даних учених у розробку теми, слід зазначити, що в їхніх роботах наводиться лише найбільш